

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Delaktighet för personer med lindrig utvecklingsstörning vid förskrivning och användning av kognitiva hjälpmedel

 Birgitta Wennberg
Leg. arbetsterapeut

Klara Mera – center för kognitivt stöd,
Handikapp & Habilitering,
Stockholms läns landsting

Magisteruppsats Jönköpings högskola

- Bli lyssnad på är OK men delaktig nja...
- *Jag frågar mamma, det är lättast så..*
- *Jag är så tacksam att jag fått en sån här, att det är den som påminner mej nu.*
- *Det är bra att få överblick, då blir det inte bara alldeles rörigt i huvudet.*

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Hur används kognitiva hjälpmedel och vilken funktion har de för personen?

Vad finns dokumenterat om förskrivning av kognitiva hjälpmedel?

Hur många av hjälpmedlen används och kan man se ett mönster i "de lyckade" förskrivningarna av kognitiva hjälpmedel?

Magisteruppsats Jönköpings högskola

- Det finns mycket få vetenskapliga artiklar om förskrivning och användning av kognitiva hjälpmedel till personer med utvecklingsstörning
- Examens arbeten, skrifter och rapporter visar på stor praktisk kunskap och erfarenhet.

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Definitioner och bakgrund

- Kognitiva hjälpmedel
- Personer med lindrig utvecklingsstörning
- Förskrivningsprocessen
- Delaktighet

Magisteruppsats Jönköpings högskola

■ Kognitiva hjälpmedel/ begåvningshjälpmedel

- För att kompensera brister i kognition t ex att minnas, planera, förstå och hitta
- Är ofta tids- och planeringshjälpmedel

■ Kognitiva hjälpmedel

- Kognitiva hjälpmedel/begåvningshjälpmedel – ett relativt nytt område
- Förskrivs som personligt hjälpmedel av arbetsterapeuter och logoped
- Syftet är att öka självständighet och delaktighet

■ Personer med lindrig utvecklingsstörning

■ Förskrivning av hjälpmedel

- Bedöma behov av insatser
- Prova ut, anpassa och välja lämplig specifik produkt
- Initiera specialanpassning
- Instruera, träna och informera
- Följa upp och utvärdera funktion och nytta

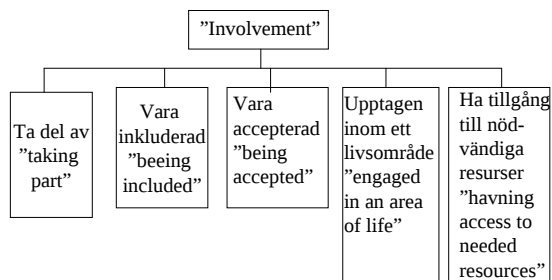
(Blomquist & Nicolaou, 2007).

■ Delaktighet

En persons engagemang i en livssituation

(ICF - Internationell Klassifikation av funktionstillstånd, Funktionshinder och hälsa, SoS 2003)

En persons engagemang

(Molin, 2004)

minimal delaktighet ↔ maximal delaktighet

(Molin 2004)

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Vad fanns dokumenterat om förskrivning av kognitiva hjälpmedel/hjälpmiddel?

- Många studier beskriver vikten av kartläggning men inte hur det gjorts
- Flera studier betonar vikten av att analysera hela personens sociala kontext
- Återkommande utvärderingar är viktigt men det beskrivs inte hur eller om de gjorts

Arvidsson & Jonsson 2006

Magisteruppsats Jönköpings högskola

- Det behövs stöd till personer i närmiljön för att klargöra nya roller, påverka attityder och ge metod för att stödja brukaren på bästa sätt
- Hjälpmiddel baserade på ny teknik ställer nya krav på närmiljön
- Optimal användning av hjälpmedlet kan ta lång tid

Arvidsson & Jonsson 2006

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Hur används kognitiva hjälpmedel och vilken funktion har de för personen?

- Det vanligaste är att hjälpmedlet används för att hantera och kontrollera tid.
- Att veta när aktiviteter inträffar, att planera, att utföra rutinaktiviteter och sådant som inträffar sällan
- Det är vanligt att fler tids- och planeringshjälpmedel används som komplement

Arvidsson & Jonsson 2006

Magisteruppsats Jönköpings högskola

- De flesta använder det kognitiva hjälpmedlet hemma
- Hur hjälpmedlet används och betydelsen av det är mycket olika för olika användare
- För de flesta innebär hjälpmedlet ökad självständighet och kontroll

Arvidsson & Jonsson 2006

Magisteruppsats Jönköpings högskola

- Självständighet och autonomi ska ses som två separata fenomen vilket får betydelse vid förskrivning av kognitiva hjälpmedel

Arvidsson & Jonsson 2006

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Självständighet och autonomi –
hänger det ihop?
Självständighet

		Ökad	Minskad
Autonomi	Ökad	Nobody tells me when to leave. I look at my QHW and leave when I feel ready....	I do not want to use the time aid in the morning. I prefer that the habilitation staff help me.
	Minskad	The rehabilitation staff force me to look at the QHW to be at time for dinner.	I still feel insecure with my QHW. I need to phone Anna. She always tells me when to wake up.

Arvidsson & Jonsson 2006

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Hur många av hjälpmedlen används och kan man se ett mönster i "de lyckade" förskrivningarna av kognitiva hjälpmedel?

- Det är brukarens behov som styr
- Brukaren har tillräcklig kunskap om sitt hjälpmedel
- Brukaren är med och delaktig i hela förskrivningsprocessen
- Brukaren får ett gott stöd av sin omgivning

Justitiedepartementet

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Syfte och frågeställningar

Syfte:
Att beskriva erfarenheter, som personer med lindrig utvecklingsstörning har, av delaktighet vid förskrivning och användning av kognitiva hjälpmedel.

Frågeställningar:

- Hur uppfattar personerna sin delaktighet vid förskrivningsprocessen?
- Hur används hjälpmedlen och på vilket sätt påverkar hjälpmedlen delaktigheten för personerna i vardagen?

Justitiedepartementet

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Metod

- Deltagare
- Datainsamling
- Databearbetning

3 7 	Kontakt via personal	Tolkning under intervjuerna
15-37 år	Informationsbrev på lättläst svenska	Datastyrd analys
5 bor i föräldrahem	Semistrukturerade intervjuer	Procedur i fyra faser
5 bor i egen lägenhet	Utveckling av intervjuguide	
5 arbetar på daglig verksamhet		
3 går i skolan		
2 väntar på arbete		

Justitiedepartementet

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Timstock

Handi

Veckoschema

Justitiedepartementet

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Användning av hjälpmedel vid tiden för intervju

5 	2 	
1 		
1 		
1 		

Justitiedepartementet

Magisteruppsats Jönköpings högskola

Delaktighet i förskrivningsprocessen

Delaktigheten varierar stort mellan individerna

- ☀ Delaktigheten är störst i de första stegen av förskrivningsprocessen

Jag fick berätta vad som var svårt och vad som var jobbigt och vad som inte funkade, och vad som funkade och allt möjligt sånt, de fick jag berätta för henne, och vad jag behöver liksom stöd med och såna grejer också.

Justitiedepartementet

Delaktighet i förskrivningsprocessen

- Gemensamt beslut
- Prova hjälpmedlet innan förskrivning
- Plan för uppföljning
- Anpassade skriftliga instruktioner om hjälpmedlet

Delaktighet i vardagsaktiviteter

- Få överblick
- Bli påmind
- Komma igång
- Veta hur lång tid
- Hantera pengar

Delaktighet i vardagsaktiviteter

- Aktiviteter
 - administration av handdatorn
 - hittat egna nya möjligheter till aktiviteter
 - färre aktiviteter
- Hantera problem med handdatorn
- Önskemål om förändringar

Delaktighet i vardagsaktiviteter

- Positiv påverkan på roller och hälsa
 - förändrad roll - mot en vuxenroll
 - mår bättre
- Delaktigheten begränsas av sociala hinder
 - omgivningens inställning till delaktighet
 - egna och andras attityder till hjälpmedel

Slutsatser

- Förskrivare behöver fokusera på delaktighet både i förskrivningsprocessen och i användningen i vardagen
- Brukaren behöver få konkret information om kognitiva hjälpmedel
- Vid kartläggning – formella möten som säkerställer delaktighet
- Förskrivare behöver se till att brukaren har adekvat information om sitt hjälpmedel
- Förskrivare behöver göra kontinuerliga uppföljningar
- Förskrivare behöver vara uppmärksam på den psykosociala miljön

Diskussion

- Kan brukaren ta initiativ till hjälpmedelsförskrivning?
- Hur kan brukaren vara mer delaktig vid förskrivningen av sitt hjälpmedel?
- Hur kan hinder för delaktighet vid användning av kognitiva hjälpmedel undanröjas?
- Hur stimulera en vilja till delaktighet i vardagssituationer?

Tack för visat intresse!

Birgitta Wennberg

birgitta.wennberg@sl.se

www.habilitering.nu/klaramera

